

John Muir

DOLG SPREHOD DO ZALIVA

John Muir
DOLG SPREHOD DO ZALIVA

UMco

Ljubljana 2022

John Muir
DOLG SPREHOD DO ZALIVA

A THOUSAND-MILE WALK TO THE GULF
Prvič objavljeno leta 1916.

© za Slovenijo UMco d. d., 2022. Vse pravice pridržane.

Prevod in spremna beseda: Anja Radaljac
Izdajatelj in založnik: UMco, d. d.
Zbirka 'S terena'

Odgovorni urednik: Samo Rugelj
Knjigo uredili: Renate Rugelj, Gordana Granatir
Jezikovni pregled: Mira Turk Škraba
Oblikovanje ovitka in postavitev: Aleš Cimprič
Slika na naslovnici: John Muir ob reki Merced, Yosemite, okoli leta 1909
Tisk: Primitus, d. o. o.
Naklada: 400 izvodov, 1. natis
Ljubljana 2022

V okviru določil Zakona o avtorski in sorodnih pravicah so brez pisnega dovoljenja založbe prepovedani reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, vstevši fotokopiranje, tiskanje in shranjevanje v elektronski obliki.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

910.4(73)
58(73)
821.111(73)-992

MUIR, John, 1838-1914

Dolg sprehod do zaliva / John Muir ; [prevod in spremna beseda Anja Radaljac]. - 1. natis. - Ljubljana : UMco, 2022. - (Zbirka S terena)

Prevod dela: A thousand-mile walk to the gulf
ISBN 978-961-7136-28-9
COBISS.SI-ID 105453571

UMco, d. d., Leskoškova 12, 1000 Ljubljana
tel.: 01/ 520 18 39, e-pošta: bukla-urednistvo@umco.si, www.bukla.si

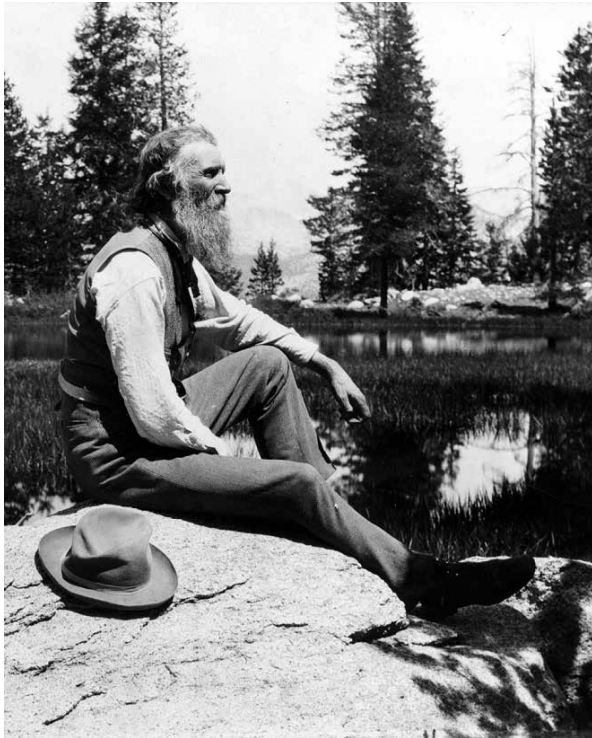
VSEBINA

Kazalo ilustracij	7
Uvodna beseda, <i>William F. Badè</i>	9
I. Kentuckyjski gozdovi in jame	23
II. Čez cumberlandsko gorovje	37
III. Skozi rečno državo Georgio	59
IV. Taborjenje med grobovi	75
V. Skozi floridska močvirja in gozdove	89
VI. Cedar Keys	119
VII. Postanek na Kubi	135
VIII. Po ovinkih do Kalifornije	155
IX. Twenty Hill Hollow	171
Stickeen: pustolovščina s psom in ledenikom	189
Končne opombe	211
Spremna beseda:	
Razmerje z divjino, <i>Anja Radaljac</i>	215

KAZALO ILUSTRACIJ

John Muir okoli leta 1902	6
Wikipedia	
Zemljevid, ki prikazuje pot pohoda do Zaliva	22
Kentuckyjski hrasti	25
po fotografiji Theodorja Eitela	
Vhod v Mamutsko jamo	33
po fotografiji, z dovoljenjem Železnic Louisville in Nashville	
Reka Clinch	46
po fotografiji, z dovoljenjem Železnic Louisville in Nashville	
Južnjaški borovec	65
po fotografiji Herberta W. Gleasona	
Španski mah (tilancija)	68
po fotografiji Herberta W. Gleasona	
Na bonaventurškem pokopališču	77
po fotografiji Herberta W. Gleasona	
Ob reki St. John's River na vzhodu Floride	95
po fotografiji Herberta W. Gleasona	
Nasad palmetov	114
po fotografiji Herberta K. Joba	
Lime Key, Florida	129
iz Muirjeve skice iz izvirnega dnevnika	
Castillo de los Tres Reyes Magos del Morro in vhod v havansko pristanišče	139
po fotografiji	
Twenty Hill Hollow	173
iz skicirke Johna Muirja	
John Muir okoli leta 1870	188
po fotografiji Bradley & Rulfson, San Francisco, Kalifornija	

John Muir okoli leta 1902

Uvodna beseda

»JOHN MUIR, Planet Zemlja, Vesolje.« – To so besede, napisane na notranji strani platnice zvezka, iz katerega je izšla vsebina te knjige. Odslikavajo razpoloženje, ki je preminulega avtorja in raziskovalca prevevalo, ko se je pred pol stoletja podal na svoj tisoč šeststo kilometrov dolgi pohod do Mehiškega zaliva. Nič manj pa ta osvežujoči kozmopolitski naslov, ki bi znal pretresti katerega koli najditelja te knjižice, ne razkriva značaja in širine Muirjevega uma. Nikoli ni bil in bi tudi ne mogel biti kakšen ozkogledi učenec narave. Že pri rosnih devetindvajsetih letih je bil zaradi svojega gorečega zanimanja za vse vidike sveta narave pravi državljan vesolja.

Četudi je bila to najdaljša Muirjeva botanična ekskurzija njegovih zgodnjih let, pa še zdaleč ni bila edina. Rastlinje je preučeval okoli Veliki jezer v Ontariu, pa tudi v predelih Wisconsin, Indiane in Illinois. Na teh odpravah se je v tolikšni meri samodiscipliniral, da je prenesel tudi hude stiske, kajti njegovi zvezki razkrivajo, da je pogosto trpel

lakoto in spal v gozdovih ali prerijah, neredko brez vsakršnega zavetja, razen oblačil, ki jih je nosil.

»Pogosto,« piše v nekih neobjavljenih biografskih zapisnikih, »sem moral zunaj spati brez odej, pa tudi brez večerje ali zajtrka. A navadno sem brez velikih težav uspel najti štruco kruha na kateri od široko razprostranjenih čistin s samotnimi kmetijami. Z enim samim hlebom, ki sem ga dobil v teh odročnih krajih, sem lahko prepotoval številne dolge kilometre skozi divjino, svoboden kot veter v veličastnih gozdovih in barjih, zbiral rastline in se hranil z božjo hrano obilne, neizčrpne duhovne lepote. Le enkrat samkrat med mojimi dolgimi popotovanji po Kanadi je bil globoki mir divjine surovo prekinjen. Zgodilo se je v javorjevih gozdovih, okoli polnoči, ko mi je bilo hladno, moj ogenj pa je že dogoreval. Prebudilo me je obupno mračno tuljenje volkov; hitro sem vstal, da bi ponovno naložil na ogenj.«

Ko se je Muir podal na svojo pešpot na jug, zanj to ni bila povsem nova vrsta dogodivščin, temveč le nov odziv na čare teh najljubših mu študij, s katerimi se je že ukvarjal, ko je prehodil neštete kilometre neokrnjenih zahodnih gozdov in prerij. Če ne bi prišlo do nesreče, v kateri si je marca 1867 poškodoval desno oko, bi se na pot bržkone odpravil nekoliko prej, kot se je. V pismu, ki ga je dan po nesreči poslal svojim prijateljem v Indianapolis, z obžalovanjem piše o prekinitvi načrtov, ki se jih je tako dolgo veselil. »Dolge tedne,« je pisal, »sem vsak dan

preučeval zemljevide in določal pot skozi južne zvezne države, Karibe, Južno Ameriko in Evropo – botanično potovanje, ki sem ga snoval že leta. Moj um je že dolgo sijal od vizij krasot tropske flore; toda, gorje, na pol slep sem. Moje desno oko, izurjeno za nadrobne analize, je izgubljeno, in le malo upanja imam, da bi tako razprl drugo. Če bi le že kdaj v preteklosti izpeljal to potovanje, bi bil spričo pridobljene raznolike lepote pripravljen ponikniti v kateri koli kotiček sveta, ne glede na to, kako je nepomemben in odmaknjen.«

Poškodba njegovega očesa se je izkazala za manj resno, kot je sprva domneval. Junija je prijatelju napisal: »Že nekaj tednov berem ter preučujem rastline in ugotavljam, da za tako delo nisem prav zelo prizadet. Jutri bom to mesto [Indianapolis] zapustil in se odpravil proti domu, pri čemer me bo spremljal moj mali prijatelj, Merrill Moores. Šla bova proti Decaturu v Illinoisu, nato pa proti severu, skozi širne prerije in po poti nekaj tednov preučevala rastline. /.../ Upam, da se bom proti koncu poletja lahko odpravil proti jugu, in to bo pot, o kateri vem le malo, zato se nadajam, da se bom pred odhodom o potovanju lahko posvetoval s teboj.«

V pripovedi, ki jo je napisal po ekskurziji, pravi: »Hrepenel sem po tem, da bi na poti videl prerije v Illinoisu, zato rej sva šla v Decatur blizu središča države, nato pa severno [v Portage] prek Rockforda in Janesvilla. Teden dni sem preučeval rastline v preriji dobrih deset kilometrov

jugozahodno od Pecatonice. /.../ Zame so zdaj vse rastline še bolj dragocene kot poprej. Z mojim ubogim očesom ni bolje, a tudi ne slabše. Zastira ga oblak, a vsaj včasih, ko zrem širne pokrajine, se ga ne zavedam povsem.«

Do konca avgusta se je Muir vrnil v Indianapolis. Zdelo se mu je priročno, da je lahko preživel »botanični teden« v Madisonu med svojimi prijatelji z univerze. Njegovo zanimanje za rastline je bilo v tem času že tako vneto, da je kratek čas petih ur, ki jih je preživel v Čikagu, nemudoma pretvoril v pripoved o iskanju rastlin. »Na hrupnih mestnih ulicah nisem našel veliko rastlin,« se je pritoževal, »le nekaj travnatih bilk pšenice in tri vrste plevelov – amarant, tolščak, *Mollugo Verticillato* itd. – trave, po katerih naj človek stopa, pšenico, da ga hrani, videl pa sem tudi nekaj zelenih alg, a nobenih mahov. Pričakoval sem, da bom na nekaj teh naletel na mokrih stenah in v razpokah na pločnikih. Toda bržkone sta dim iz tovarn in strašni hrup prehuda celo za najodpornejše med njimi. Želim si, da bi vedel, kam sem se podajal. Obsojen sem na to, »da me duh odnaša v divjino,« najbrž. Želim si, da bi v svojih željah lahko bil zmernejši, ampak ne morem biti, in tako nimam obstanka.«

Pismo, ki ga citiram zgoraj, je bilo napisano le dva dni, preden se je odpravil na svoj dolgi pohod proti Floridi. Četudi je v zaključnih povedih še zaznati neodločnost, pa obenem razkrijejo tudi pridih vseprežemajočega impulza, pod vtisom katerega je deloval. Začetne povedi njegovega dnevnika, ki so bile kasneje prečrtane, pričajo o tem

občutku notranje nuje, ki jo je čutil. »Le redka telesa,« je pisal, »naseljujejo tako potešene duše, da se jim nikdar v življenju ni treba naprezati.« Zatem, ko navede primere naravne cikličnosti, nihanje bibavic in pulziranja drugih sil, vidnih in nevidnih, pripominja, da »plimovanja niso zamejena na človeške zadeve, pojavljajo se tudi v prvinski tvarini življenja samega. Pri nekaterih ljudeh je ta impulz šibek in z lahkoto se mu pokorijo ali ga premagajo. Toda pri drugih je stalen in se v dejanjih kopiči, dokler ni njegova moč dovoljšna, da lahko premaga vse ovire in v polnosti doseže svoje zahteve. Dolga leta so me k sebi klicali tropski božji vrtovi z juga. Številni vplivi so skušali omiliti ali pokopati to nenehno hrepenenje, toda preživelo in premagalo je vse.«

Muirjeva ljubezen do narave je bila v tako veliki meri del njegovega verovanja, da je, ko je iskal beseda za svoja občutja, povsem naravno posegal po biblični frazeologiji. Noben starodavni prerok bi svojega klica ne mogel vzeti resneje ali se svoje misije lotiti bolj vneto. V dolgih dneh osame v temni sobi je imel veliko časa za premišljevanje. Ugotovil je, da je življenje prekratko in preveč negotovo, čas pa preveč dragocen, da bi ga zapravljal med pasovi in žagami; da je medtem, ko je on zapravljal svoj čas v tovarni vagonov, bog ustvarjal svet, in odločil se je, da bo, če se mu bo povrnil vid, preostanek svojega življenja posvetil preučevanju tega procesa. Tako ga je nabor njegovih preteklih navad in študij, prepleten s streznjenimi mislimi, ki jih je sprožila ena

izmed najbolj grenkih izkušenj njegovega življenja, pognal na dolgo potovanje, popisano na teh straneh.

Nekaj avtobiografskih zapiskov, ki jih je bilo mogoče najti med njegovimi papirji, ponuja dodatne zanimive podrobnosti o obdobju med časom, ko je lahko zapustil temno sobo, pa do njegovega odhoda na jug. »Kakor hitro sem prišel ven, v nebeško svetlobo,« pravi, »sem se podal na še eno dolgo ekskurzijo ter hitel polniti svoj um z božjo lepoto ter se tako pripravljati na vsakršno usodo, svetlo ali temno. In rečem lahko, da so se prav v tem času moja dolga, stalna potovanja zares začela. Poslovil sem se od mehanskih izumov, odločen, da preostanek svojega življenja posvetim preučevanju izumov boga. Najprej sem šel domov v Wisconsin – po poti pa preučeval rastline –, da bi se poslovil od očeta in matere, bratov in sester, ki so vsi še vedno živeli blizu Portagea. Obiskal sem tudi sosede, ki sem jih poznal kot deček, po nekaj letih odsotnosti obnovil poznanstva z njimi in se od vseh tudi uradno poslovil. Ko so me vprašali, kam grem, sem rekel: »Oh! Ne vem – kamor koli v divjino, proti jugu. Ujel sem že veličastne poglede na divjino Wisconsin, Iowe, Michigana, Indiane in Kanade, zdaj pa nameravam iti proti jugu in si ogledati nekaj rastlinja toplejših predelov države in se, če bo mogoče, potepati dovolj daleč proti Južni Ameriki, da bom lahko videl tropsko rastje v vsem njegovem palmastem sijaju.«

»Sosedje so mi zaželeli vse dobro, mi svetovali, naj pazim na svoje zdravje, ter me opomnili, da v močvirjih na

jugu razsaja malarija. Čez noč sem se ustavil na domu stare škotske dame, ki je bila že dolgo moja prijateljica in je bila zdaj še posebno materinska s svojimi dobrimi željami in nasveti. Povedal sem ji, da sem, ko sem se sprehajal tik pred sončnim zahodom, zaslišal, kako dragi vrabec s pikčastimi prsmi prepeva: »Dan je pri kraju, dan je pri kraju.« »Oh, John, dečko moj dragi,« je odvrnila, »tvojega dneva ne bo nikoli konec. Študije, ki so ti tako pri srcu, nimajo kraja, končna pa je moč smrtnikovega telesa in duha, končno je to, kar lahko smrtniki dosežejo. Gotovo boš nadaljeval in nadaljeval, a prosim, spominjaj se usode Hughja Millerja.«* Bila je ena izmed najbolj prijaznih, darežljivih škotskih žena, ki je imela resnično zlato srce.«

Formalno slovo od družine in sosedov kaže na njegovo očitno prepričanje, da se od doma in prijateljev poslavlja za dolgo. V nedeljo, 1. septembra 1867, se je Muir poslovil od svojih indianapoliških prijateljev in z vlakom odpotoval v Jeffersonville, kjer je prenočil. Naslednjega jutra je prečkal reko, se sprehodil skozi Louisville in se skozi Kentucky podal proti jugu. Pismo, ki ga je napisal teden dni kasneje »med hribi Bear Creeka, približno petnajst kilometrov jugovzhodno od Burksevilla v Kentuckyju«, kaže, da je prepotoval približno štirideset kilometrov dnevno. »Hodil sem vse od Louisvilla,« piše, »kar je približno dvesto

---

* Hugh Miller, veliki škotski (samouki) geolog, pisatelj in folklorist, ki je kasneje duševno zbolel (domneva se, da je trpel za psihozo) in leta 1856 storil samomor. (Op. prev.)

sedemdeset kilometrov, in noge imam vse razbolele. Toda! Toda vse moje trdo delo je tisočkrat poplačano. V gozdu na vrhu hriba sem, s hrbtom se naslanjam na deblo obraščeno z mahom. Želim si, da bi lahko videli spalnico, v kateri sem prebil zadnjih nekaj noči. Sonce se je več kot uro zadrževalo v vrhovih dreves; rosa se je že skorajda posušila in sence v dolinah teh hribov so se potuhnile v nepoškodovane utrdbe veličastnih starih gozdov.«

»V drevesih in pokrajini Kentuckyja sem nadvse užival. Kako naj sploh kdaj opišem kilometre in kilometre lepote, ki mi je sledila v tolikšni meri? Te veličastne, vijugaste verige v obok vzdigujočih se hribov, te zakrite doline, polne nedoumljivega zelenja, in ta gosposka drevesa, na listju katerih se je tik ob obrisih sijajnih senčnih predelov, ovijajočih se okoli njihovih širokih vej, blesketalo sonce; vse to so pogledi, ki so vklesani v moj spomin in me bodo spremljali za vedno.«

»Svoje potovanje sem načrtoval nekaj kilometrov južno od Louisvilla. Pod drevesom sem si razprostrl zemljevid ter se odločil, da bom šel skozi Kentucky, Tennessee in Georgio na Florido, od tam na Kubo in nato v predele Južne Amerike; to bo le hiter sprehod, a hvaležen sem za to. Moja pot bo vodila skozi Kingston in Madisonville v Tennesseeju in skozi Blairsville in Gainesville v Georgii. Prosim, pišite mi v Gainesville. Strašno hrepenim po vaših pismih. Komajda si drznem sploh pomisliti na dom in prijatelje.«

Ko sem urejal njegov dnevnik, sem si z uporabo vseh dosegljivih dokazov prizadeval, da bi Muirju kolikor je le mogoče tesno sledil na geografskih kartah iz šestdesetih let prejšnjega stoletja, pa tudi na najnovejših državnih in topografskih zemljevidih. Karta, ki jo je uporabljal on sam, ni bila najdena in najverjetneje ne obstaja več. V njegovem dnevniku je omenjenih le dvaindvajset mest in krajev, kar je izjemno malo, če upoštevamo razdaljo, ki jo je prehodil. Očitno ga je rastlinsko življenje regije, po kateri je hodil, tako prevzelo, da ni mestom posvečal nikakršne pozornosti in morda se jim je celo izognil, kjer koli je bilo mogoče.

Slabost, ki ga je prevzela na Floridi, je bila bržkone malarijska, četudi jo popisuje z drugimi izrazi. Brez dvoma je bila to smola sama po sebi, obenem pa tudi težak preizkus trdnosti njegove konstitucije. A obenem je bila bolezen tudi sreča v nesreči vsaj v toliko, da mu je preprečila, da bi izpeljal svoj tvegani načrt, da prodre v tropske pragozdove Južne Amerike, se ob Andih poda do pritoka Amazonke in se nato na splavu spusti po reki navzdol do Atlantika. Kot bodo bralci njegovega dnevnika videli, se je te namere oklepal celo med okrevanjem v Cedar Keysu in na Kubi. V pismu, datiranem 8. novembra, je napisal, da »počasi začinja ponovno nabirati rastline, pa tudi moči po preboleli vročici«. Zatem svojega dopisovalca prosi, naj pisma pošilja v New Orleans v Louisiani. »Moral bom iti tja,« piše, »da najdem ladjo v Južno Ameriko. Ne vem še, kam v Južni Ameriki je najbolje, da grem.« Njegovo upanje, da bo tam

našel ladjo, ki ga bo prepeljala v Južno Ameriko, osvetljuje sicer nejasno pismo, v katerem je svojemu bratu Davidu naročil, naj mu prek American Expressa pošlje določeno količino denarja v New Orleans. Naposled pa sploh ni šel v Louisiano, bodisi zato ker je izvedel, da na ustju Misisipija ni na voljo primerne ladje, bodisi zato ker je zaradi nepričakovanega pogleda na ladjo Island Belle v pristanišču Cedar Keys spremenil svoje načrte.

V kasnejših letih je Muir sam priznaval, da njegovi načrti v zvezi z Južno Ameriko niso bili niso najbolj modri, o čemer lahko berete tudi v poglavju o njegovem bivanju na Kubi. Sodba, ki je tamkaj izražena, je bila z grafitnim svinčnikom vpisana v njegov dnevnik ob ponovnem prebivanju leta po tem, ko je bil napisan. Kljub temu pa so Andi in južnoameriški pragozdovi še naprej burili njegovo domišljijo, o čemer pričajo pisma, ki jih je napisal dolga leta po prihodu v Kalifornijo. Ko se je leta 1911, sedeminštirideset let po prvem poskusu, naposled le odpravil na dolgo odlagano potovanje v Južno Ameriko, je z navdušenjem govoril o njem kot izpolnitvi mladostnih sanj, zaradi katerih se je sploh odpravil na svoj tisoč šeststo kilometrov dolgi sprehod do Mehškega zaliva.

Muir se je vselej z naklonjenostjo spominjal svojih prijateljev s Floride, ki so skrbeli zanj med njegovo dolgo, resno boleznijo. Leta 1898, ko je skupaj s prijateljem Charlesom Spraguejem Sargentom popotoval po jugu, kjer je preučeval gozdove, si je vzela čas, da je ponovno obiskal prizorišča

svojih mladostnih pustolovščin. Morda je ob tem zanimivo citirati nekaj povedi iz pisem, ki jih je v tem času napisal svoji ženi in sestri Sarah: »Bil sem doli, na vzhodni strani floridskega polotoka ob reki Indian,« piše, »šel sem skozi palmove in borove gozdove do Miamija in zatem do Key Westa in do najjužnejših grebenov, ki se stegujejo proti Kubi. Ko sem se vračal, sem po svoji stari poti izpred tridesetih let čez Palatko in Cedar Keys prešel na zahodno obalo, da bi našel družino Hodgsons, ki je med mojim dolgim napadom vročice skrbela zame. Gospod Hodgson je že davno umrl, prav tako tudi najstarejši sin, s katerim sem med počasnim okrevanjem čolnaril med grebeni.«

Nato pove, kako je v Archerju našel gospo Hodgson in preostanek družine. Dolgo so bili prepričani, da je mrtev, in seveda so bili zelo presenečeni, da ga vidijo. Gospo Hodgson je našel na vrtu in jo takoj prepoznal, četudi so jo leta spremenila. Poglejmo, kako je pripovedoval o tem srečanju: »Vprašal sem jo, ali me prepozna. «Ne,« je odvrnila. »Povejte, kako se pišete?« »Muir,« sem odgovoril. »John Muir? Moj kalifornijski John Muir?« je skorajda zakričala. Rekel sem: »Da, John Muir. Saj veste, da sem vam obljubil, da se bom vrnil in vas obiskal čez kakšnih petindvajset let; četudi nekoliko zamujam – šest ali sedem let –, sem se potrudil po najboljših močeh.« Najstarejša fant in dekle sta se spominjala zgodb, ki sem jih pripovedoval, in ko sta brala o Muirjevem ledeniku, sta bila prepričana, da je bil poimenovan po meni. Približno štiri ure sem ostal v Archerju,

in lahko si predstavljaš, kako smo klepetali o starih časih.« Na istem potovanju je iz Savannaha pisal: »Tu sem pred enaintridesetimi leti lačen, utrujen, a srečen preživel teden dni taborjenja na bonaventurškem pokopališču. Grobove in sprehajalne poti so tu, kot pravijo, nedavno doletele številne spremembe – in kako številne so bile te tudi v mojem življenju.«

Ob branju tega dnevnika, ki sledi, bo bralec pogrešal literarne fineše, ki jih je imel Muir navado vpeljevati v svojem kasnejšem pisanju. Toda tega dejstva ni treba kakor koli opravičevati. Ne le da gre za zgodnejše pisanje; vtisi in opažanja so bili na hitro spisani med odmori, ki si jih je privoščil na svojem dolgem pohodu. Očitno je to surovo gradivo nameraval kdaj drugič uporabiti v kakšni drugi knjigi. A četudi zapisom, kakršni so, manjka dovršenosti in fines, je v njih najti neposrednost in svežino prvih vtisov.

Viri, ki sem jih uporabljal, ko sem pripravljal to izdajo, so: 1) izvirni dnevnik, pri čemer je prva polovica vsebovala številne medvrstične revizije in razširitve ter precejšnje število grobih skic s svinčnikom, ki so prikazovale rastline, drevesa, pokrajino in pomembne dogodivščine; 2) tipkano, grobo različico z velikim razmikom med vrsticami, ki je bila očitno namenjena predvsem stenografu; le nekoliko je prenovljena in v primerjavi z izvirnim dnevnikom je precej izpuščenega, nekaj pa tudi dodanega; 3) dve ločeni besedili o njegovih izkušnjah s tedenskega taborjenja v Savannahu na bonaventurškem pokopališču. Pri delu s primarnimi in

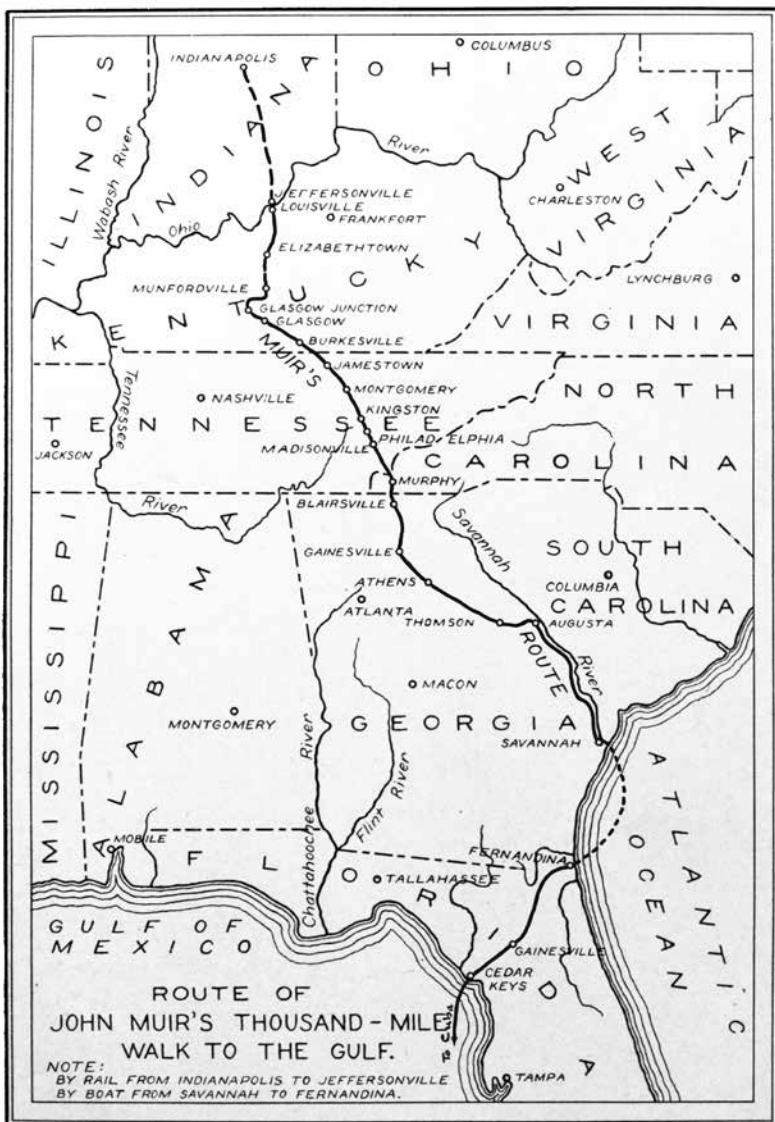
sekundarnimi viri sem bil osupel nad natančno zvestobo, s katero se je skliceval na dejstva in vtise, ki jih je zapisal v izvirnem dnevniku.

Bralcem Muirjevih del skorajda ni treba razlagati, da ta knjiga na ravni avtobiografskosti vzpostavlja most med *The Story of my Boyhood and Youth* (Zgodbe mojega deštva in mladosti) in *My First Summer in the Sierra* (Moje prvo poletje v Sierrri). Vendarle pa je delček tega mostu manjkal, kajti dnevnik se konča z Muirjevim prihodom v San Francisco okoli prvega aprila 1868, medtem ko je bilo njegovo prvo poletje v Sierrri poletje 1869. Ko je bil iz njegovih pisem izpisan povzetek pripovedi o njegovem prvem obisku v dolini Yosemite in je bil vključen tudi opis Twenty Hill Hollow, kjer je preživel velik del svojega prvega leta v Kaliforniji, je nastala popolna povezava. Zadnje poglavje je bilo prvič objavljeno kot članek julija 1872 v *Overland Monthly*. Prenovljena kopija izvirnega natisnjenega članka, ki je bila najdena v Muirjevi literarni zapuščini, je postala temelj poglavja o Twenty Hill Hollow, kakor je zapisano na naslednjih straneh te knjige.

William Frederic Badè*

---

* William F. Badè (1871–1936), vsestranski učenjak številnih interesov, je bržkone najbolj znan kot literarni izvršitelj in biograf Johna Muirja. Med drugim je vodil arheološko izkopavanje Tell en-Nasbeha v Palestini, ki naj bi bilo svetopisemsko mesto Mispah v Benjaminu. (Op. ur.)

Zemljevid, ki prikazuje pot pohoda do Zaliva

PRVO POGlavJE

Kentuckyjski gozdovi in jame

DOLGO SEM iz divjih gozdov in vrtov severnih dežel gledal proti državam toplega juga ter se – ko so bile končno premagane vse prepreke – srečen in svoboden [iz Indianapolisa] namenil na tisoč šeststo kilometrov dolgi pohod do Mehiškega zaliva. [Na pot do Jeffersonvilla na obrežju Ohia sem se odpravil z vlakom.] V Louisvillu sem prečkal reko Ohio [2. septembra] ter se v velikem mestu orientiral s pomočjo kompasa, ne da bi s komer koli spregovoril eno samo besedo. Onstran mesta sem našel cesto, ki je tekla proti jugu, in ko sem šel mimo raztresenih predmestnih koč in bajt, sem dosegel zeleni gozd ter razprostrl svoj žepni zemljevid, da bi si napravil okvirni načrt svojega potovanja.

Moj načrt je preprosto bil, da po najbolj divji, bohotni, najmanj uhojeni poti, kar jih lahko najdem in ki obljublja največji delež pragozdov, napredujem proti jugu. Zložil sem zemljevid, si na ramena oprtal majhno torbo in

stiskalnico za rastline ter z dolgimi koraki stopil med stare kentuckyjske hraste, radosten ob sijajnih podobah veličastnega nabora borovcev, palm in tropskih rož, ki sem si jih naslikal v mislih, toda ne brez nekaj hladnih senc osamljenosti, ki sem jo čutil kljub temu, da se je zdelo, da veliki hrasti okoli mene v dobrodošlico razširjajo svoje roke.

Videl sem številne vrste hrastov, rastočih na različno osvetljenih predelih in v različnih prsteh, toda ti v Kentuckyju v svoji veličini presegajo vse, kar sem jih uzrl do tlej. Široki so, gosti in svetlo zeleni. Pod listnatimi baldahini in v krošnjah njihovih dolgih vej se nahajajo osupljivi senčni drevoredi, in zdi se, da je vsako drevo kar v dvojni meri blagoslovljeno z radostno vriskajočim življenjem. Hodil sem približno trideset kilometrov, pretežno po suhi rečni strugi in našel zatočišče v razmajani gostilni.

3. *september*: Pred prahom in splošno zanikrnostjo mansardne spalnice sem pobegnil v prečudoviti gozd. Voda v vseh potočkih, ki sem jih okusil tu okoli, je slana, prav tako tudi v vodnjakih. Vodotok Salt River («Slana reka») je bil skorajda suh. Tega dopoldneva sem večji delež poti opravil po golem apnencu. Ko sem prečkal ravninsko področje, ki se je raztezalo kakih štirideset do petdeset kilometrov od reke, sem prispel na območje položnih hribov, imenovanih Kentucky Knobs; gre za hribovje, na katerega je učinkovala denudacija, po vrhovih pa je poraslo z drevjem. Na nekaterih od teh hribov

Kentuckyjski hrasti

je bilo tudi nekaj borovcev. Nekaj ur sem sledil kmečkim potem, a kaj kmalu sem skrenil s cest in naletel na številne preplete zavitih ovijalk, mimo katerih se je bilo težko prebiti.

Okoli dvanajste ure sem se vzpel iz nasada ogromnih sončnic in se znašel na bregu bučečega rečnega pritoka, polnega čeri [Rolling Fork]. Nisem pričakoval, da bi na svoji divji poti naletel na kakšen most in sem že začel bresti v vodo, ko mi je črnka* z nasprotnega brega z vso resnostjo zaklicala, naj počakam, da reče »moškim«, da mi pripeljejo konja, češ da je reka pregloboka in prehitra, da bi jo lahko prebredel, in da bom »gotovo utonil«, če jo bom skušal prečkati. Odgovoril sem ji, da bi me moja torba in rastline obtežile, da se voda ne zdi pregloboka in da četudi bi me odneslo, sem dober plavalec in bi se kaj hitro posušil na soncu. Toda previdna stara dušica je odvrnila, da te reke nikoli nihče ne prebrede, in poslala po konja, češ da to sploh ni nikakršna težava.

Čez nekaj minut se je konj, ki naj bi me prenesel na drugo stran, skozi ovijalke in trave previdno spustil k obrežju. Zaradi svojih dolgih, hoduljastih nog je bil naravno obdarjen za bređenje skozi deročo vodo. Bil je bel, in mali temnopolti deček, ki ga je jezdil, je bil na njegovem hrbtu videti kot hrošček. Po precej opotekanja in ustavljanja je bila pot na mojo stran varno opravljena in povzpel sem se za hrbet

---

* Besedilo je z današnjega vidika mestoma precej rasistično, kar pa je odraz časa, v katerem je živel avtor. Ti deli v knjigi pričajo o družbeni zavesti obdobja, v katerem je nastalo delo, brati jih je treba z distanco in razumevanjem zgodovinskega trenutka. (Op. prev.)

drobnega fanta. Bil je nenavaden dečko, napihnjen, njegova polt je bila skoraj tako črna, kot so indijske gumijaste lutke, in njegovi lasje so bili prepleteni kot volna merino ovac. Stari konj, preobtežen s svojim črno-belim tovorom, se je zibal in opotekal na svojih hoduljastih nogah, in bilo je precej verjetno, da bo padel. A vsi ti na pogled trdni znaki naposled niso pomenili nič usodnega in varno smo prispeli med trave in ovijalke skalnatega brega. Toda tudi malo slane kopeli nama ne bi škodovalo: sam sem znal dobro plavati, in mali črnc je bil videti, da bi lahko kot meh kar lebdel na vodi.

Oglasil sem se na farmi, kjer naj bi, kot mi je rekel moj voznik, našel »čisto dobro« vodo. Ampak kot vsa voda, ki sem jo okusil na tem območju, je bila tudi ta neznosno slana. Kentuckyjski dom, v katerem sem se znašel, je kar kričal od izobilja, robotosti in prostornosti. Hiša je bila zgrajena v pravem južnjaškem slogu – zračna, velika, s povezovalno osrednjo sprejemnico, ki je bila videti kot železniški predor, ter težkimi, robustnimi zunanji dimniki. Bivalnih prostorov za črnce in drugih zgradb je bilo dovolj za celo vas, vse skupaj pa je predstavljalo zanimiv zgled pristnega kentuckyjskega doma v naročju sadovnjakov, koruznih polj in zelenih, pogozdenih gričev.

Šel sem mimo skupine zaposlenih gozdarjev, ki so podirali velike hraste za prodajo. Sadja ogromno. Vse popoldne prečudovita valujoča, hribovita pokrajina. Hodil sem jugovzhodno od Elizabethtowna, vse dokler se nisem utrudil in se ulegel v naključno izbrano grmovje.

4. *september*: Sonce je pozlatilo vrhove hribov, ravno ko me je prebudilo vznemirjeno čivkanje ptic, ki sem jim posegel v bivališče, urejeno v leskovem grmu. Razburjeno so frfotale okoli moje glave, kakor da bi me karale ali mi postavljale jezna vprašanja, medtem ko so vame strmele številne prelepe rože, kakršnih nisem videl še nikoli. Prvo botanično odkritje kar v postelji! To je bilo eno izmed najlepših mest za taborjenje, četudi sem ga naključno, tipaje našel v temi, in ostal sem še nekaj časa tam ter užival ob drevju, mehki svetlobi in glasbi.

Prehodil sem dobrih petnajst kilometrov po gozdu. Naletel sem na nenavaden hrast, katerega listje je spominjalo na vrbje. Vstopil sem na peščen pas, na katerem je rasel črni hrast; številna drevesa so bila visoka med osemnajst in enaindvajset metri in naj bi nemoteno rasla vse od časa, ko so pred štiridesetimi leti od tam pregnali požare. Tukajšnji kmetje so visoki, čokati, nasmejani možje, ki imajo radi puške in konje. Užival sem v prijateljskih pogovorih z njimi. Ko se je že stemnilo, sem prispel v vas, za katero se je zdelo, da pospešeno izumira. Izjemno ustrezljiv črnc me je popeljal do »gostišča«. »Je že v redu,« je rekel.

5. *september*: Nad menoj ni danes nobene ptice, rože ali prijateljskega drevesa, le zanikrna, umazana mansarda in prah. Pobegnili sem v gozdove. Prišel sem na območje jam. Na ustju prve, ki sem jo našel, sem naletel na praproti, ki sicer rasejo v najhladnejših kotičkih Wisconsina in še severneje, a sem kmalu opazil, da imajo vsa ustja jam svojstvene

klime, so pa vse po vrsti hladne. Čisto prva jama je imela vhod, ki je bil v premeru širok približno tri metre in je imel osem metrov navpične globine. Iz nje je pihal močan, mrzel veter, in slišal sem lahko zvoke tekoče vode. K steni je bila prislonjena dolga palica, ki je dajala vtis, da je služila namesto lestve, ampak na nekaterih mestih je bila spolzka in gladka kot jambor in bi bila plezalni izziv celo opici. Stene in robovi tega naravnega rezervoarja so bili na drobno izrezljani in obrasli z rastlinjem. Čez so se sklanjali grmi s senčnimi listi, prelepe praproti in mahovi so v vrstah rastle v njegovih stenah in skalnih policah ter se razprostirali čez njih kakor odeje. Precej časa sem srečno ostal tamkaj, stiskal primerke rastlin in si skušal v spomin shraniti vso to lepoto.

Okoli dvanajste ure sem prispel v Munfordville, kjer me je kaj kmalu odkril ter preiskal sam gospod Munford, pionir in ustanovitelj vasi. Je geodet, v rokah ima vse deželne funkcije, in vsak popotnik, ki išče kakšno cesto ali pokrajino, se za informacije obrne nanj. Vse vaščane ima za svoje otroke, in vse tujce, ki pridejo v Mundfordville, za svoje goste. Seveda me je povprašal, s čim se ukvarjam, kam grem in tako dalje, ter me povabil v svojo hišo.

Ko me je okrepčal s »postrvjo«, je mizo zadovoljno prekril z raznoraznimi delci kamnin, rastlin itd., s starimi in novimi rečmi, ki jih je nabral na svojih geodetskih pohodih in za katere je predvideval, da imajo veliko znanstveno vrednost. Podučil me je, da se vsi znanstveniki obračajo nanj za informacije, in glede na to, da sem botanik, je bodisi imel,